

Techthics

Cyberveiligheid: van tank naar toetsenbord

Waar de motieven van oorlog voeren vanuit historisch perspectief relatief hetzelfde blijven (cultuur, religie, grond- en grondstoffen, macht, ego, etc.) ontwikkelt de manier van oorlog voeren opvallend in het digitale tijdperk.

DOOR MARTIN AARNOUDSE EN RICK BOUTER
STICHTING TECHTHICS

Technologische vernieuwing raakt vrijwel alle aspecten van oorlogsvoering. Communicatiesnelheid verandert, geolocaties van tankbataljons, aansturing van hightech straaljagers en precisiebommen maken een groot verschil.

DIGITALE OORLOGSVOERING

Technologische infrastructuur, connectiviteit, data, cyberveiligheid en expertise in het digitale domein zijn steeds meer een onderscheid makende factor in moderne oorlogsvoering. Dit bewijst ook de actuele situatie tussen Rusland en Oekraïne. Bij digitale aanvallen denken we al snel aan het beïnvloeden van infrastructuur zoals spoorwegen, waterzuiveringsinstallaties en stroomnet. Op 28 februari 2022 claimt de Belarusian Cyber-Partisans een digitale aanval te hebben uitgevoerd op de spoorwegen. Dit om Russische troepenverplaatsingen te voorkomen.

ONLINE BESTAAN LANDSGRENZEN NIET

Hackersgroeperingen zoals Anonymous kiezen de kant van Oekraïne en mengen zich in de strijd door gevoelige data van Russische oliebedrijven naar buiten te brengen of hele systemen plat te leggen. Op [ncsc.nl](https://www.ncsc.nl), de website van het Nationaal Cyber Security Centrum is een tijdlijn te vinden van 'digitale aanvallen Oekraïne'. We kunnen constateren dat er niet alleen op kritieke infrastructuur, maar juist ook via andere kanalen oorlog wordt gevoerd. Sites van overheidsinstanties worden gekraakt om bijvoorbeeld een bericht van Zelensky te plaatsen dat Oekraïne capituleert.

BURGER ALS EXTRA LEGIOEN

Burgers lijken actief mee te doen in de oorlog tussen Rusland en Oekraïne. Zo zijn burgervrijwilligers actief in het ombouwen van consumentendrones om Russische krijgsmachten te lokaliseren en molotovcocktails te gooien. Door de kracht van sociale media zien u, jij en ik ook (on)bewust betrokken. Heroïsche beelden van Oekraïense burgers die massaal Russische tanks 'terugduwen' worden gedeeld. Denk ook aan het filmpje met de boer die een tank steelt met zijn tractor. Meer dan ooit lijkt oorlogsvoering dus over de as van technologie te gaan. Niet alleen in de oorlogsvoering zelf, maar met nadruk ook in het creëren van de publieke opinie. Het blijkt een krachtig middel om te profileren richting natiestaten, eigen burgers en de agressor.

HOE KUNNEN WE ONS HIERTEGEN WAPENEN?

Dat Nederland het budget van defensie opschroeft is een goede start. Helder is ook dat dit niet zou moeten gaan om het extra leasen/aanschaffen van tanks, maar ook om cyberveiligheid, expertise en educatie in dit domein. De noodzaak van educatie begint heel dichtbij. De situatie in Oekraïne en Rusland laat zien dat de publieke opinie steeds vaker beïnvloed wordt. Voor ons allemaal is het dus heel belangrijk om informatie te leren herkennen en te wegen. Wat is echt? Wat is waarheid? Hoe ga je hier persoonlijk mee om? Wees je dus bewust: het begint al bij ons en ons toetsenbord.

Aanvullende bronverwijzingen zijn bekend bij de redactie.